

da si predrzne poslanec iz Koroške svoje lastno domovino lepo Koroško, osramotiti. Ko bi bilo to resnično, kar je Grafenauer govoril, potem bi vladala nasilje in brezpravnost v deželi. V svojem govoru z dne 10. nov. 1907 je dejal Grafenauer: „Na Koroškem vporabljajo postavle le še orožniki in državni pravdniki.“ — Ali ni moč obžalovati, da sploh še na Koroškem izhaja? Nove planinske železnice, za katere nista Grafenauer in njegova stranka ničesar, naprednjaki pa vse storili, so odprle pot, po kateri se naravne zaklade dežele lahko dvigne, vodne poti vporablja, industrijo razvija, — da ne bode v bogim deželjanom in zlasti Grafenauerjevemu narodu pripadajočim ljudem več treba, izseljevati se v Ameriko. Upanje imamo zdaj, da pripeljeemo tok tujcev tudi v naše kraje. Ali misli Grafenauer, da je tem uspehom, ki so koristni za Nemce in Slovence, pripomogel, ko je omadeževal koroško domovino? Grafenauer je za hrbtno noštene in zaslužene može napadal. Čudil se je, da so bili župani Ehrlich Dreyhorst, Orasch in Fischer pri povodnji leta 1903 odlikovani od cesarja. Nikdar se ni upal Grafenauer tako nastopati, niti doma, niti v deželnem zboru koroškem. Šele v državni zbornici, v krogu kranjsko-hrvaških poslancev, ki se niso nikdar brigali, kadar so naši slovenski Koroški vled ognja, povodnji ali toče trpeli, je imel Grafenauer žalostni pogum, napadati najboljše može. Ko bi se podpore na mesto od županov in glavarstev po fajmoštrih razdelile, bi bil Grafenauer z vsem zadovoljen. Gnušno je nastopal Grafenauer proti županu Dreyhorstu, ki je v celi deželi spoštovan. Za to ravnanje Grafenauerja ima vsak dostojen človek na Koroškem le en — „pfuj!“ Grafenauer zavida tem možem cesarsko odlikovanje. Obrekovanje in laž ne nadomestita zaslug. Kar je dejal Grafenauer o rabi slovenščine v uradih je neresnično. Uradovanje v nemščini je najbolj enostavno in najceneje. Koroški Slovenci so izjavili že opetovano, da ne razumejo novo umetno slovenščino, ki se razlikuje od ljudske slovenščine. Sami Slovenci zahtevajo nemške spise. Tudi je Grafenauer šolo napadel. Vendar pa potrebuje in zahteva slovensko prebivalstvo nemški šolski poduk. Slovenci na Koroškem so s svojimi zemeljskimi plodovi odvisni od nemških kupcev. Zato so tudi Nemcem prijazni. Tudi slov. duhovniki so se nemščine učili in tudi Grafenauer bi ne postal poslanec brez nemščine. Ako s koroškimi razmerami privandranici Kranjci niso zadovoljni, pa naj grejo, od koder so prišli. Ti ljudje so na Koroškem vedno le nemir delali.“

Posl. Nagele proti Grafenauerju. Kakor že povedano, je pljuval orglar Grafenauer v državni zbornici valed komande prvaških farjev na svojo koroško domovino. Sleherni Korošec, naj si bode te ali one narodnosti, mora biti ogorčen valed tega postopanja. Le nahujskani človek more tako globoko padeti, da pljuje v svojo lastno skledo! Napredni poslanec Nagele je orglarja Grafenauerja tudi takoj za ušesa prijel in mu vrzel resnico v obraz. G. Nagele je rekel: „V imenu svojem in svojih koroških somišljenikov popravim Grafenauerjev govor tako-le: 1. Večidel Grafenauerjevega govora je le psovanje naše domovine. Da bi odgovarjal na psovko „pašovsko deželo“, stoji pod mojo čast in pod čast dežele. To je le divja besnost nezadovoljnega političnega štreberja. 2. Neresnično je, da smatrajo Nemci slovenske Korošce za manjvredne. Nasprotno smo ponosni, da se čutijo koroški Slovenci kot Korošci z nami gospodarsko in kulturno edini. Manjvredno je le postopanje Grafenauerja in njegovih duhovniških hujškalcev, ki skušajo slovenski del koroškega prebivalstva nahujskati in deželno edinost razbiti. — 3. Pribijem, da se razlikuje koroška ljudska slovenščina popolnoma od pisne nove slovenščine in da ljudje to zadnjo ne razumejo. Hvala Bogu razumejo vsi Korošci nemški jezik ter ga celo zelo radi rabijo. — 4. Brezstrankarstvo uradovanja je zaklad, kateremu imamo na Koroškem zahvaliti narodni mir, katerega razbiti je politični poklic Grafenauerja. — 5. Pribijem, da odgovarjajo sedanje šolske razmere na Koroškem željam slovenskega prebivalstva; to prebivalstvo zahteva, da se deca v ljudski šoli nemščine popolnoma priučijo. — 6. Končno pa pribijem, da smatramo za najvažnejšo deželno nalogo, da se vzdrži obstoječe sporazumljenje med nemškim in slovenskim kmetiskim prebivalstvom. Naša dolžnost je, da nasprotujemo z vsemi močmi Grafenauerju, ki hoče naše slovenske deželjane od Koroške odtrgati in jih z drugimi Jagoslovani združiti.“ — Tako je odgovoril naprednjak Nagele orglarju. In zadel je pravo! Kajti edini cilj vsega prvaštva je, da se razbije ljudska edinost, da vlada hujskanje, da se razcepi Koroška in združi s Hrvti, Srbi, Cigani. Naravnost deželno izdajstvo je, kar počenja ti prvaški hujškalci.

Iz Borovelj se nam še poroča: L. 1891 smo ustanovili tukaj zadrugo „Unterrentaler Spar- und Vorschussverein“, ki ima zdaj 600 članov in denarnega prometa za 10 milijonov za seboj. Za rezervni sklad te izvrstne zadruge se je položilo 38.000 K, za podpore pa letno 18.000 K. Prvaški obrekovalci so pričeli zdaj to zadrugo, ki je pravi blagor za ljudstvo, napadati. Lažjo v svojem „Š-Miru“ ter v „Laži-Korošcu“ podlo, da bi omajali zaupanje ljudstva. Kaj je na teh lažeh? Nčesar! L. 1906 je imela zadruga 1 milijon kron premoženja, letos pa še več. Lopove iz prvaškega tabora bode treba pred sodnijo privleči, da se jim da priliko, dokazati svoje laži! Boroveljska zadruga stoji trdno in tudi prvaško lopovstvo jo ne bode uničilo!

Mi gremo naprej! Pri občinskih volitvah v Vrbi na jezeru so zmagali v vseh 3 razredih naprednjaki. Izvoljeni so bili gg.: M. Bergiuz, dr. G. Egstler, A. Morak, E. Ubing, F. Mayr, J. Jasser, V. Kointsch, P. Weiss, A. Wrann, A. Katschnigg, K. Mösslacher in J. Treiber, Živeli napredni volilci!

Obsojeni klerikalec. Proti odgovornemu uredniku klerikalnih koroških listov Johanu Smolinger so bile vložene 3 tožbe zaradi žaljenja časti. Klerikalni listi obrekujejo ravno vse, kar ni črno. Smolinger je bil obsojen na 200 K globe odnosno 20 dni zapora ter na plačilo stroškov. Seveda, prave povzročitelje lažj, politikujoče farške peteline se ne dobi. Ti „junaki“ se skrivajo za „Štromanom“. Fej čez lažnike!

Iz Brda pri Sv. Mohorju čujemo o napadih, ki se jih privoščijo neki lažnarji dopisun črnega „Š Mira“. Resni ljudje se sicer ne jezijo čez napade farške cunje, ki jo danes sleherni poštenjak zaničuje. Ali ožgosti treba delovanje tamošnjega župniškega provizorja Trepala, ki hujski in le hujski, namesto da bi svoj duhovniški posel izvršil. Ta mož, ki se pusti imenovati „duhovnik“ kupiči žaljenje na žaljenje in je res čudno, da se farani pustijo to tako dolgo dopasti. Mož ki bi moral biti „božji namestnik“ hujski otroke proti lastnemu svivolasemu poštenemu očetu. Poštene može imenuje ta „duhovnik“, „biki“ ter jim ponuja klofute. Naravno, da ima valed svoje surovosti veliko s sednjijo opraviti. Lani že je stal pred sodnijo, ker je žalil naprednega poslanca dr. Waldnerja. Mislite, da je potem pametnejši postal? Nasprotno: psoval in bljuval je naprej, dokler ga ni sodnija drugič za ušesa prijala. Zdaj je bil „duhovnik“ Trepal na en mesec ječe obsojen. Ali ni to sramota? Ali ne čuti cerkvena oblast, da škoduje tako divjanje po „Š-Miru“ nahujskanih povopver? Ali se bode res čakalo, da poprime ljudstvo samo metljo ter pomeče vse te farške smeti iz lepe Koroške? ...

Vlom v cerkev. 26. dec. so vlomili tatovi v cerkev v Kapeli v Rožni dolini ter pokradli nekaj denarja.

Umrla je v Galiciji splošno priljubljena gospa Agnes Kogelnig, mati nadučitelja Marka ter nadučitelja Ferdinanda Kogelnig. N. p. v. m.!

Ogenj. V Seidolahu pri Borovljah je pogorela hiša posestnika F. Gaggel. Nearečnež je zelo priden človek. Baje je neki zločinec zažgal.

Zopet požar. Noč po požaru pri Gaggelu je pogorelo gospodarsko poslopje Maicherjeve gostilne. Tudi tukaj je zažgala hudobna roka. Ko je župnik v sosedni fari opazil ogenj, pretrgal je takoj polnočno mašo in prišel pridno pomagati. To je pravo krščanstvo! Vsa čast župniku! Baje zažiga neka brezvestna baba.

Vpeljali so stražo. Upajmo, da dobi sodnija zločinko v svoje roke.

Po svetu.

Nesreče. V bližini Brestana je zmrznilo 9 oseb na enem dnevu. — Pri Castelmuschio poleg Reke se je potopila barka. Utonilo je 3 oseb.

Hranilnice in sedanja kriza obrestne mere.

Spisal H. W.

Sredi oktobra t. l. so se zgodile v združenih državah Amerike industrijske krize, katerih posledice so bile, da so tamošnje vele-banke postale nezmogljive za plačilo ter so valed pomankanja denarja dajale in zahtevale najvišje obresti. Na borzi v New Yorku je skočila obrestna mera zagotovi denarna enem dnevu na 120%. Posledica tega je bilo dejstvo, da je odtok denar iz Evrope v Ameriko. Avstrijske državne banke so bile torej prisiljene, da povišajo svoje diskonte v novembru p. l. tako izdatno, kakor se to že desetletja ni opazilo. Od vsega tega je bila tudi Avstro-Ogrska prizadeta; kajti bančna rata avstro-ogrskih banke se je zvišala na 6%. To je vplivalo na vse druge bančne zavode, ki so istotako svoje obrestne mere zvišale.

Nevarnost je bila zdaj, da otekajo hranilne vloge od šparkas v banke; zato so skoraj vse šparkase obrestno mero za vlog: razmerno zvišale. Ali šparkase se ne morejo ozirati na vsako izmenjavo na denarnem trgu; zato je ostala njih obrestna mera vkljub temu še nižja nego pri bankah, katerih namen je, da dobijo za vsako ceno vložbe. Elinno sredstvo, da preprečijo hranilnice iz tega sledeče izgube je bilo, da zvišajo obenem obrestno mero za posojila. Šparkase sicer niso zavodi, ki iščejo dobička, temveč le humanitarne uredbe, ali to je bilo le potrebno, da se njih razvitek ne onemogoči.

Previdni človek bode seveda svoj denar raje v regulativni šparkasi naložil, kakor pa v združnih in društvenih blagajnah ter bankah, čeprav se mu pri zadnjih ¼ procenta več obljubi. Kajti pri šparkasah (katere se ne sme zamenjati z t. z. „posojilnicami“) prevzame jamstvo okraj ali občina in je dana torej popolna varnost.

Ali tudi široki sloji prebivalstva naj bi porabili dobičke, ki jim jih nudijo šparkase. Treba je podučiti nanje vplivati, kajti splošno koristno je delovanje šparkas. Koliko manjših svot se obdrži raje doma, kar je nespametno. „Mali štedilec“ ima razne dobičke, ako naloži svoje denarje v domači šparkasi. Oa je siguren, da je njegov denar dobro shranjen in dobi tudi obresti, ki se večinoma polletno kapitalu pripisujejo. Ako pa pridrži svoje male prihranke doma, jih porabi lahko ob vsaki priliki. Končno se pa mora tudi omeniti, da porabijo uspešne šparkase svoje dobičke v dobrodelne in koristne namene v okraju ali občini in vsakdo, ki potrebuje kredita, ga dobi lahko proti malimi obrestmi.

Pospeševati dobre šparkase in to pri vsaki priliki je potrebno in koristno delo!

Književnost in umetnost.

Kmetoski časopisje. List „Bauernbündler“, glasilo štajerskih naprednih kmetov, bode izhajal od novega leta naprej pod imenom „Landbote“ kot glasilo novo ustanovljene nemške agrarne stranke. Ta list „Landbote“ (Gradec, Hauptplatz 14) košta na leto 5 K 20 h in bode izhajal vsako nedeljo. Priporočamo ga onim, ki se narahčajo tudi na nemške liste.

Gospodarske.

Čiščenje vina. (Nadaljevanje in konec. *) Ker začne ta raztopina kmalu plesniti in gniliti, je ne smemo nikdar dolgo hraniti, ampak jo vsakokrat sproti napraviti iz suhe, trdne želatine. Posebno primerno je čiščenje z želatino pri vinih, ki so postela rjava, če smo jim prej dodali nekaj žveplaste (schwefelige) kisline. Žveplasta kislina zabranjujejo zarjavenje vin, a ne more vin, ki so že temna ali sluzasta, ozdraviti. Kalno vino moramo torej očistiti pri tem

*) Glej štev. 51, 1. 1907.